

Til skolernes MED-udvalg

Oplæg vedr. inklusion til MED-udvalgene på alment skolerne

Inklusion har i flere år været i fokus både nationalt og på de københavnske folkeskoler. Der bliver arbejdet hårdt og seriøst med inklusionsindsatsen på skolerne for at sikre, at alle børn trives og udvikler sig personligt, fagligt og socialt.

Rammen om inklusionsarbejdet har siden 2011 været Tidlig Indsats- og Inklusionspakken, som blev vedtaget i Børne- og Ungdomsudvalget i december 2011. På den baggrund er der gennemført en række tiltag og indsatser på skolerne. Indsatserne betyder samlet set, at dagtilbud og særligt skoler er blevet bedre klædt på til at løfte inklusionsopgaven. Men der er også fortsat brug for at have fokus på, hvordan vi i fællesskab bedst løfter opgaven – også som en del af implementeringen af Folkeskolereformen.

Det inklusionsarbejde, som allerede er i fuld gang ude på skolerne, hvor der blandt andet er oprettet ressourcecentre og ansat inklusionspædagoger, giver en god platform for at arbejde med reformens styrkede fokus på børnenes læring og trivsel.

Københavns Lærerforening har for nylig lavet en medlemsundersøgelse af inklusionsindsatsen på skolerne, som viser, at ressourcecentre er en stor hjælp i forhold til lærernes arbejde. Men den viser også, at lærerne oplever, at de har stærkt brug for mere hjælp for at kunne løfte opgaven med at give alle børn en god skolegang.

Med dette oplæg opfordrer forvaltningen sammen med Københavns Lærerforening og Skolelederforeningen skolernes MED-udvalg (og efterfølgende eventuelt andre relevante fora på skolerne) til at drøfte følgende:

1. Hvordan kan man forstå og arbejde med spændet mellem at lærere oplever en stigning i antallet af børn med behov for støtte, mens den procentvise andel af elever der modtager et specialiseret tilbud faktisk ligger stabilt omkring 4% (se pkt. 2)?
2. Hvordan kan skolens inklusionsstrategi blive tydelig for alle skolens medarbejdere?
3. Hvordan er skolens ressourcecenter organiseret i forhold til at understøtte børn og læreres behov i klasserummet, og hvordan oplever I, at det fungerer i praksis?
4. Hvordan prioriteres ressourcerne afsat til inkluderende tiltag, og er denne prioritering tydelig for alle medarbejdere (se bilag 1)?

15-08-2014

Sagsnr.
2014-0039937

Dokumentnr.
2014-0039937-4

Sagsbehandler
Jacob Mandix

Specialområdet

Gyldenløvesgade 15, 2.
sal
1502 København V

E-mail
jamand@buf.kk.dk

www.kk.dk

5. Bruger skolen de mange støttemuligheder, der er i kommunen godt nok? Det kan f.eks. være kompetencecentrene, de tværfaglige støttefunktioner, inklusionspædagoger, familiekurserne, kompetenceudviklingstilbud mm.
6. Er der behov for nye former for kompetenceudviklingsmuligheder – i givet fald hvilke?

Såfremt skolernes MED-udvalg m.fl. har forslag til nye tiltag, der kan understøtte skolernes inkluderende indsatser, bedes disse sendt til jeres område senest fredag d. 10. oktober 2014 (fredagen inden efterårsferien). Inputtene vil derefter blive samlet og indgå i en drøftelse med Københavns Lærerforening og Skolelederforening om den videre udvikling og understøttelse af skolernes inkluderende arbejde.

Baggrundsinformation

Som udgangspunkt for drøftelsen i MED-udvalgene får I herunder en status for inklusionsindsatsen i København:

1. De inklusionsresultater der allerede er nået på skolerne
2. Eksklusionsprocent
3. Økonomi på de enkelte skoler

I bilag 2 er der oplistet links til materiale, der kan bruges som inspiration til jeres drøftelser.

1. Tiltag, der er implementeret i København for at støtte og fremme inklusionsarbejdet

Siden 2011 er ”Tidlig indsats og inklusionspakken” blevet implementeret med følgende indsats:

- Alle skoler har fået etableret ressourcecentre, som skal sikre alle børns trivsel og læring på skolen. Ressourcecenteret skal koordinere inklusionsindsatsen på skolen og sikre det tværfaglige perspektiv omkring børnene. Skolerne har fået konsulentbistand til at etablere deres ressourcecentre.
- Alle skoler har fået en inklusionspædagog ansat i deres ressourcecenter, som målrettet kan sætte ind i forhold til børns trivsel på skolerne og understøtte lærernes arbejde med trivsel i klasserne. Inklusionspædagogerne medvirker til et øget fokus på forældresamarbejdet og samarbejdet med pædagogerne i fritidstilbuddene.
- Skolens medarbejdere har fået tilbudt en lang række kompetenceudviklingsindsatser. Disse kompetenceudviklingsindsatser er blandt andet:
  - Inklusionskurser, hvor inklusionstænkningen introduceres og herunder forskellige måder at arbejde med inkluderende miljøer, fx praksisfortællinger, forskellige modeller for samarbejde, mm.
  - En A-guide uddannelse, som klæder medarbejdere i skolens ressourcecenter på til at kunne vejlede i forhold til inklusion af børn med specifikke behov
  - En vejlederuddannelse, som klæder inklusionspædagogerne på til at vejlede deres kolleger i forhold til inklusionsopgaven

- Et understøttende forløb ude på skolerne i forhold til oprettelse af ressourcecentre og ledelse af en inkluderende skole
- Der er etableret seks kompetencecentre, hvor skoler og dagtilbud kan få sparring og vejledning i forhold til specifikke problemstillinger, når der er børn eller grupper af børn, som ikke trives eller udfordrer.
- Psykologerne har fået faste timer i skolens ressourcecentre og er mere tilgængelige og kan rådgive og støtte arbejdet i forhold til konkrete børn og børnegrupper.
- Alle skoler haft mulighed for at vælge imellem følgende tre ting, i forhold til en mere inklusionsparat indretning på deres skoler:
  - Skillevægge, som kan bruges til at skærme grupper af børn, når der arbejdes i mindre grupper.
  - Vægophængte borde, som kan afskærme de børn, der har brug for ro til fordybelse.
  - Bedre belysning til børn, der har brug for anden belysning for at kunne koncentrere sig.
- Gruppeordningerne på skolerne er blevet nedlagt (indskolings- og observationsklasser samt skolegrupper), og ressourcerne er sammen med enkeltintegrationsmidlerne udmeldt til skolerne i skoleåret 2013/14. Der er meldt i alt 39 mio. kr. ud til skolerne til at løse opgaverne.
- Almenskolerne har nu mulighed for at etablere fleksible tilbud, og der følger altid ressourcer med til opgaven. Et fleksibelt tilbud er for de børn, som skoler og forældre er enige om, kan profitere af det, og som samtidig er visiteret til specialskoleplads eller til et dagbehandlingstilbud. Betingelsen for at oprette et fleksibelt tilbud er, at forældre, skole og visitation skal være enige om, at barnet vil kunne udvikle sig i en positiv retning ved at modtage et særligt tilrettelagt tilbud i almenskolen. Når det er et alternativ til dagbehandling, skal der også være en social indsats fra Socialforvaltningens side ud over skoledelen. Barnet revisiteres hvert år, og det vurderes i den sammenhæng altid, om et tilbud i almenområdet fortsat er det rigtige tilbud til barnet.

2. Eksklusionsprocent

Eksklusionsprocenten fortæller noget om, hvor mange børn der modtager et segregeret specialtilbud ud af det samlede antal børn og unge.

Stiger tallet, er det fordi, flere børn bliver visiteret til enten specialskole, specialklasserække eller undervisning i dagbehandlingstilbud. Falder tallet, er det udtryk for, at færre modtager et specialtilbud, og at de i stedet får et tilbud i almenområdet.

Tabel 1 viser, at eksklusionsprocenten ligger stabilt lige over 4 procent, hvilket betyder, at der i København i modsætning til nogle andre kommuner ikke inkluderes flere børn med særlige behov i den almene folkeskole end tidligere.

Målet med Tidlig Indsats- og Inklusionspakken er lige netop at fastholde dette niveau.

Tabel 1: Eksklusionsprocenten i Københavns Kommune

Inklusion i almene skoletilbud			
	Antal børn i segregerede skoletilbud	Antal skolebørn i alt	Eksklusionsprocent
2012	2.090	49.155	4,25%
2013	2.107	49.829	4,23%

3. Økonomi

I forbindelse med Tidlig Indsats- og Inklusionspakken er der tilført ressourcer til almenskolerne. Det er som beskrevet ovenfor bl.a. sket via ansættelse af inklusionspædagoger, udlægning af enkeltintegrationsressourcerne, midler fra de nedlagte gruppeordninger m.m.

Samlet set betyder det, at der er 319 mio. kr. i 2014 til skolernes inkluderende arbejde. I bilag 1 kan I se, hvor mange ressourcer der er afsat til inkluderende indsatser på jeres skole. MED-udvalgene opfordres til at drøfte, hvordan disse midler anvendes, og om der er behov for justeringer for at få mest muligt inklusion ud af pengene.

Bilag 1: Oversigt over midler med inkluderende sigte i de almene folkeskoler

I bilag er en oversigt over midler afsat pr. skole til indsatser, der på forskellig vis har et inkluderende sigte. Det drejer sig om:

- **Sociale kriterier** – midler afsat på baggrund af familiernes socioøkonomi. Disse ressourcer er ikke øremærkede til bestemte aktiviteter.
- **Tosprogs-kriterier** – midler afsat på baggrund af antallet af tosprogede elever. Skal blandt andet anvendes til lovbunden undervisning i DSA.
- **Ressourcecenter** – midler afsat på baggrund af elevtal til skolers inkluderende arbejde med alle børn.
- **Gruppeordning/ enkeltintegration** – midler fra de nedlagte gruppeordninger og enkeltintegrationspulje som nu udmeldes direkte til skolers inkluderende arbejde.

2014							
Område	Skole	Elev-tal	Sociale kri-terier	Tosprogs-kri-terier	Ressourc-center	Gruppeord-ning/enkeltinteg-ration	Total
Amager	Sønderbro Skole	529	3.010.475	2.739.293	1.493.477	627.061	7.870.306
	Lergravsparkens Skole	675	1.958.195	1.733.944	1.905.665	800.125	6.397.930
	Skolen på Islands Brygge	981	1.300.890	695.847	2.769.567	1.162.849	5.929.153
	Peder Lykke Skolen	730	4.286.199	4.140.650	2.060.942	865.321	11.353.111
	Dyvekeskolen	285	909.938	1.382.800	804.614	337.831	3.435.183
	Højdevangens Skole	675	2.387.576	1.446.292	1.905.665	800.125	6.539.659
	Amager Fælled Skole	596	2.521.957	2.073.891	1.682.632	706.481	6.984.961
	Gerbrandskolen	632	1.043.792	641.324	1.784.267	749.154	4.218.538
	Sundbyøster Skole	395	1.098.684	853.743	1.115.167	468.222	3.535.816
	Skolen Ved Sundet	778	742.225	500.222	2.196.456	922.219	4.361.121
	Ørestad Skole	442	615.654	1.347.450	1.247.858	523.934	3.734.896
Amager Total		6.718	19.875.585	17.555.456	18.966.310	7.963.322	64.360.673
Vanløse-Brønshøj	Tingbjerg Skole	416	3.613.448	4.184.593	1.174.454	493.114	9.465.610
	Husum Skole		2.074.341		1.820.969	764.564	

		645		2.053.876			6.713.750
	Korsager Skole	699	2.873.817	3.183.381	1.973.422	828.574	8.859.195
	Hyltebjerg Skole	783	1.474.491	1.247.372	2.210.572	928.145	5.860.580
	Vanløse Skole	401	1.458.758	1.065.396	1.132.106	475.334	4.131.594
	Kirkebjerg Skole	782	880.992	848.146	2.207.749	926.960	4.863.847
	Katrinedals Skole	827	557.618	528.289	2.334.793	980.302	4.401.002
	Bellahøj Skole	797	3.519.940	2.347.276	2.250.097	944.741	9.062.053
	Brønshøj Skole	716	1.845.022	1.265.084	2.021.417	848.726	5.980.248
	Rødkilde Skole	740	2.490.937	2.376.111	2.089.174	877.174	7.833.396
	Vanløse- Brønshøj Total	6.806	20.789.364	19.099.524	19.214.753	8.067.634	67.171.275
Bispe- bjerg/Nørre- bro	Guldberg Skole	875	2.687.110	2.100.347	2.470.307	1.037.200	8.294.963
	Blågård Skole	428	2.600.985	2.466.751	1.208.333	507.339	6.783.408
	Nørrebro Park Skole	656	3.017.194	2.280.713	1.852.024	777.603	7.927.535
	Rådmandsgades Skole	491	3.404.793	3.278.012	1.386.195	582.017	8.651.017
	Holbergskolen	652	2.312.738	1.919.217	1.840.732	772.862	6.845.548
	Lundehusskolen	559	2.597.743	2.262.308	1.578.173	662.622	7.100.847
	Grøndalsvængets Skole	431	2.536.928	2.079.564	1.216.803	510.895	6.344.189
	Tagensbo Skole	498	3.793.823	3.908.831	1.405.958	590.315	9.698.926
	Utterslev Skole	650	2.017.070	2.360.851	1.835.085	770.491	6.983.497
	Nørre Fælled Sko- le	235	1.856.091	1.904.723	663.454	278.562	4.702.830
	Bispe- bjerg/Nørre- bro Total	5.475	26.824.475	24.561.317	15.457.063	6.489.906	73.332.761
Indre By/Østerb- ro	Den Classenske Legatskole	486	679.439	254.137	1.372.079	576.090	2.881.745
	Sølvgades Skole	477	517.815	183.586	1.346.670	565.422	2.613.493
	Nyboder Skole	464	564.983	192.404	1.309.968	550.012	2.617.368

	Øster Farimagsgades Skole	637	889.984	864.173	1.798.383	755.081	4.307.622
	Christianshavns Skole	713	1.475.808	599.608	2.012.947	845.169	4.933.533
	Randersgades Skole	485	758.009	436.880	1.369.256	574.905	3.139.050
	Vibenshus Skole	577	1.908.925	1.615.311	1.628.991	683.959	5.837.186
	Langelinieskolen	680	718.957	234.889	1.919.781	806.052	3.679.680
	Heibergskolen	585	565.175	456.896	1.651.577	693.442	3.367.090
	Sortedamskolen	746	1.399.479	849.755	2.106.113	884.287	5.239.634
	Strandvejsskolen	597	1.352.556	1.070.995	1.685.455	707.666	4.816.672
	Kildevældsskolen	697	1.800.308	2.716.901	1.967.776	826.204	7.311.188
Indre By/Østerbro Total		7.144	12.631.438	9.475.535	20.168.997	8.468.290	50.744.259
Valby/Vesterbro/Kgs. Enghave	Tove Ditlevsens Skole	798	1.585.978	1.065.396	2.252.920	945.926	5.850.220
	Oehlenschlägersgades Skole	497	968.164	662.182	1.403.134	589.129	3.622.610
	Vesterbro ny Skole	686	1.248.717	1.827.806	1.936.721	813.164	5.826.408
	Gasværksvejens skole	503	1.125.446	343.093	1.420.074	596.242	3.484.854
	Valby Skole	611	2.060.768	1.312.324	1.724.980	724.262	5.822.334
	Ålholm Skole	389	1.852.041	1.241.774	1.098.228	461.109	4.653.152
	Hanssted Skole	525	1.050.952	439.332	1.482.184	622.320	3.594.788
	Lykkebo Skole	330	1.675.041	1.404.500	931.659	391.172	4.402.372
	Kirsebærhavens Skole	591	1.890.521	2.446.662	1.668.516	700.554	6.706.253
	Vigerslev Allés Skole	495	1.231.789	1.271.451	1.397.488	586.759	4.487.486
	Bavnehøj Skole	286	1.315.870	1.114.321	807.437	339.016	3.576.645
	Ellebjerg Skole	380	2.237.507	2.517.981	1.072.819	450.441	6.278.748
	Skolen i Sydhavnen	146	120.844	494.549	412.188	173.064	1.200.645
	Sankt Annæ Gymnasium	581	649.122	282.203	1.640.284	688.700	3.260.309
	Europaskolen	-	-		-	-	

				432.316			432.316
Val- by/Vester bro/Kgs. Enghave Total		6.818	19.012.760	16.855.890	19.248.631	8.081.859	63.199.140
Total		32.961	99.133.622	87.547.722	93.055.754	39.071.010	318.808.107

Note: Sætserne er fastlåst og reguleres ikke i løbet af året. Til gængæld reguleres bevillingen med 5/12 effekt på baggrund af elevtallene 5. september 2014. Ovenstående er pr. 20.3.2014.

Bilag. 2

Inspirationsmateriale om inklusion på skolerne

<http://www.folkeskolen.dk/537926/seks-film-om-inklusion-fortaeller-konkrete-historier-om-elever-med-saerlige-behov>

<http://www.handicap.dk/projekter/skolens-faellesskab-er-for-alle-inklusion-i-grundskolen/projektmaterialer>

www.kk.dk/BUFSOFmedarbejder

www.InklusionsAkademiet.dk

<http://buf.kkintra.kk.dk/indhold/inklusionsguide>